

Büszkeség és balítélet

ÖNMAGAM ÉS A MÁSIK
MEGISMERÉSE

D1 Mit tegyünk Judittal?

A történet elolvasása után válaszolj a kérdésekre!

„Judit aranyos hároméves kislány. Gyönyörű szőke haja és csodálatos kék szeme van. Egyik nap, amikor a szomszédok négyéves kisleányával játszott, a kisleány megdobta egy kővel, olyan súlyos sérülést okozva ezzel, hogy a kisleányt kórházba kellett vinni.”

Képzeld el, hogy tanúja voltál ennek az eseménynek! Véleményed szerint az adott körülmények között

- Juditnak szándékában állt sérülést okozni a kisleánynak?
- meg kell büntetni Juditot?
- valószínű-e, hogy újra elkövet majd hasonló dolgokat?
- valószínű-e, hogy Judit értelmes gyerek?
- megengednéd-e a gyerekeknek, hogy Judittal játsszon?

D2 Milyen ember Joe?

Az alábbiakban rövid leírást olvashatsz egy Joe nevű emberről. Olvasd el figyelmesen a leírást, majd a következő skála segítségével határozd meg, milyen ember Joe!

„Joe kinyitotta egy étterem ajtaját, és mielőtt belépett volna, maga elé engedett egy házaspárt. Az étterembe lépve udvariasan megkérdezte az egyik pincérnőt, hogy melyik asztalnál ülhet le. Nem sokkal azután, hogy helyet foglalt, megérkezett partnere. Gyorsan felállt, lesegítette partnernője kabátját, és felakasztotta a fogasra. Leülésnél udvariasan fogta partnernője székét.”

Véleményed szerint milyen ember Joe? Az alábbi ötfokú skála segítségével határozd meg, hogy a következő tulajdonságok milyen mértékben jellemzőek Joe-ra: intelligens, kedves, melegszívű, udvarias, domináns (másokon uralkodó), elbűvölő, extrovertált (érdeklődésével a külvilág felé forduló), jó külsejű, határozott, népszerű.

- 1 = Joe egyáltalán nem ilyen
- 2 = Nem nagyon jellemző Joe-ra
- 3 = Nem tudom eldönteni
- 4 = Kicsit jellemző Joe-ra
- 5 = Nagyon jellemző Joe-ra

D3 Nem több, mint józan ész?

Olvasd el figyelmesen az állításokat! A nagybetűvel szedett kifejezések közül húzd alá azt, amelyiket a mondat szövegkörnyezetében valósnak tartasz!

1. Az elsőszülött testvérek **INKÁBB | KEVÉSBÉ** keresik más emberek társaságát, mint a később született testvérek.
2. Az emberek, ha szoronganak valamitől, inkább szeretnek **EGYEDÜL | MÁSOK TÁRSASÁGÁBAN** lenni.
3. Az európai emberek nagyon **KÜLÖNBÖZŐ | HASONLÓ** arckifejezésekkel kommunikálják az érzelmeiket, mint az új-guineai bennszülöttek.
4. A szóbeli üzenetek **HATÉKONYABBAN | KEVÉSBÉ HATÉKONYAN** kommunikálják a másik ember iránti attitűdöket, mint a nem verbális közlések.
5. **IGAZ | NEM IGAZ**, hogy a pontos társészlelés képessége személyiségvonás, mely egyeseknek megvan, másokból hiányzik.
6. Egy ember külső megjelenése **BEFOLYÁSOLJA | NEM BEFOLYÁSOLJA**, hogy az illetőt felelősnek tartják-e egy bűncselekményért vagy szabálysértésért.
7. Ha egy kiemelkedően kompetens ember valamilyen hibát követ el, az **VONZÓBBÁ | KEVÉSBÉ VONZÓVÁ** teszi őt. (Kompetens: irányadó, szakértő)
8. A legtöbb ember úgy véli, hogy ha valaki szokatlan véleményt fejt ki, akkor **VALÓSZÍNŰBB | KEVÉSBÉ VALÓSZÍNŰ**, hogy valóban hisz az adott véleményében.
9. Ha fizetünk valakinek, hogy olyasvalamit tegyen, amit élvezettel csinál, ezt a tevékenységet a jövőben **GYAKRABBAN | KEVÉSBÉ GYAKRAN** fogja végezni.
10. Az emberek **ELUTASÍTANÁK | NEM UTASÍTANÁK EL** egy kísérletvezető utasítását, hogy egy másik embernek veszélyes elektrosokkot adjanak.
11. A csoportok hajlamosak **SZÉLSŐSÉGESEBB | KEVÉSBÉ SZÉLSŐSÉGES** döntéseket hozni, mint az egyének.
12. Ha egy ember őszintétlenségét tetten akarjuk érni, leghelyesebb az illető **ARCÁRA | KEZÉRE ÉS LÁBÁRA** figyelniük.

D4 Önmagunk és mások viselkedésének magyarázata

Külön lapon válaszolj az alábbi kérdésekre!

1. Gondolj vissza arra az alkalomra, amikor utoljára elkéstél egy találkozóról! Miért késtél, és milyen magyarázatot adtál?
2. Gondolj arra, amikor legutóbb várnod kellett valakire! Szerinted miért késett az illető?
3. Gondolj egy olyan esetre, amikor egy hatalommal rendelkező személy megbírált vagy megbüntetett! Véleményed szerint miért tette ezt? Viselkedhetett volna másképpen is?
4. Emlékezz vissza egy olyan helyzetre, amikor te bíráltál vagy büntetted meg egy nálad gyengébbet! Miért tetted?

Nézd meg, külső vagy belső tulajdonságok szerepelnek-e a magyarázatban! Jelöld őket értelemszerűen K, illetve B betűkkel!

D5 Megoldások

1. Judit története: A külső megjelenésből gyakran következtetünk belső tulajdonságokra. Judit belső tulajdonságairól semmit sem tudunk, de általában pozitívan vélekedünk róla külső tulajdonságai alapján. A jó külsejű embereket általában pozitívabban értékeljük.
2. Joe története: Ha azt látjuk, hogy valaki udvarias, feltételezhetjük, hogy az ilyen ember nemcsak udvarias, hanem egyszersemind kedves, melegszívű, elbűvölő, népszerű stb., noha Joe esetében semmilyen közvetlen tudásunk nincs ezekről a tulajdonságokról. Joe nyilvános helyen felszínes udvariasságot tanúsított. Mégis sokan olyan tulajdonságairól is döntenek, amelyekről semmilyen információt nem kaptak.
3. Teszt (D3): 1. inkább, 2. mások társaságában, 3. hasonló, 4. kevésbé hatékonyan, 5. nem igaz, 6. befolyásolja, 7. vonzóbbá, 8. valószínűbb, 9. kevésbé gyakran, 10. nem utasítanak el, 11. szélsőségesebb, 12. kezére és lábára.
4. „Az emberek [...] nem szokták saját viselkedésüket belső okokhoz kötni. Kevesen mondjuk, hogy »Elnézést a késésért, de fegyelmetlen ember vagyok«. Inkább a külső tényezőket, például az óránkat, a közlekedést vagy egy utolsó pillanatban kapott telefont hibáztatunk. Ennek éppen az ellenkezője történik, amikor mások tetteinek tulajdonítunk okokat. Ha valakire hosszasan várnunk kell, szinte kivétel nélkül mindig az illetőt hibáztatjuk: udvariatlan, fegyelmetlen vagy feledékeny ember.”

